

Україна – це держава, що має неабиякий науковий потенціал та серйозні перспективи у сфері розвитку інтелектуальної власності, можливості економічного зростання, що є позитивним показником для формування належних умов винахідницької діяльності. Лише якщо влада та населення України будуть зацікавлені у розвитку та вирішенні цього питання, то наша держава зможе вийти на рівень європейської та мати великі показники у сфері створення музичних, літературних творів, корисних моделей, винаходів тощо.

1.Цивільний Кодекс: Закон України від 16.01.2003. № 435-IV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 22.10.2020).

2.Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993. № 3792- XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (дата звернення: 22.10.2020).

3.Представництво України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві: Всесвітня організація інтелектуальної власності.16.10.2012. URL: <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2610-wipo> (дата звернення:23.10.2020).

4.Західна Консалтингова Група: Правовий захист інтелектуальної власності в Україні: проблеми та перспективи розвитку. URL: <https://zkg.ua/yurydychni-posluhy-praktyku/pravovyi-zakhyst-intelektualnoi-vlasnosti/> (дата звернення: 23.10.2020).

5.Проблеми правового регулювання інтелектуальної власності: наукова стаття /АсадчевЮ.І. Юрид.Платформа LexLiga. URL:<http://lexliga.com/ua/novosti/problemyi-pravovogo-regulirovaniya-intellektualnoj-sobstvennosti> (дата звернення: 24.10.2020).

6.Язвінська О. Найцінніший капітал: охорона інтелектуальної власності у світі в Україні. Науковий світ. 2004 (дата звернення: 24.10.2020).

Коптяєва А. Ю.
здобувач вищої освіти
юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

КОНЦЕПЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ЯК СФЕРИ УКРАЇНСЬКОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Розпочнемо опрацювання даної теми з визначення поняття приватного та цивільного права. Ю. С. Шемшученко у своїй праці зазначає, що приватне право — це сукупність правових норм різних галузей права (підсистема), предметом регулювання яких є відносини у сфері приватних, індивідуальних інтересів юридично рівних суб'єктів за допомогою переважно диспозитивного методу регулювання. Визначення цивільного права після узагальнення думки всіх вчених можна тлумачити саме так: Цивільне право як галузь права — це системна сукупність правових норм, що становлять основний зміст приватного права та регулюють особисті немайнові й майнові відносини, які

ґрунтуються на юридичній рівності; вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників, з метою задоволення останніми власних матеріальних і духовних потреб та інтересів.

До приватного права відносять насамперед норми цивільного права. Тут юридичний пріоритет (на відміну від норм публічного права) у питаннях реалізації приватних інтересів, ініціатива залежить від волі приватних осіб, громадян, їх об'єднань, недержавних суб'єктів господарювання, а регулювання відбувається на засадах координації, тобто за принципами юридичної рівності, автономії таких суб'єктів. Приватне право має велике значення в забезпеченні свободи автономної особи, незалежності і самостійності приватних осіб і тому є умовою і гарантом розвитку ринкової економіки, демократії, громадянського суспільства. Воно охоплює відносини, учасники яких не володіють ніякою примусовою владою один щодо одного, а, більш того, відокремлені від державної влади і тому є «приватними» [1]. Тому розуміємо, що приватне та цивільне право є взаємопов'язаними. В свою чергу, приватне право регулює відносини між людьми як членами громадянського суспільства, а, отже, для цієї галузі характерна юридична децентралізація. Визначальними тут є приватна ініціатива, приватне самовизначення, правовий інституту приватної власності (який, доречі, являє собою єдиний демократичний інститут, без якого неможливе існування громадянського суспільства як самостійної, відмінної від держави, величини). Тому тут діють принципи свободи особистості, недоторканності власності, свободи договорів та підприємництва, ігнорувати які держава не може. Цивільне право становить основу приватного права, провідною (базовою) галуззю у сфері приватноправового регулювання, що обумовлює можливість застосування загальних норм і принципів цивільного права, а також і його окремих інститутів у певних випадках не лише у сфері цивільно-правового регулювання, а й у сфері інших галузей приватного права [2]. ЦК України допускає застосування цивільного законодавства до сімейних, трудових відносин і відносин з використання природних ресурсів та охорони навколишнього середовища, які мають майновий характер і побудовані на засадах рівності, у випадках, коли ці відносини не регулюються відповідно сімейним, трудовим законодавством і законодавством про використання природних ресурсів та охорону навколишнього середовища. Частина зазначених відносин охоплена ЦК України, який, зокрема, називає серед об'єктів цивільних прав земельні ділянки, ділянки надр, відокремлені водні об'єкти і все, що тісно пов'язано із землею.

ЦК України містить також норми щодо опіки і піклування та власності подружжя. Проте цивільне законодавство може застосовуватися до сімейних та трудових відносин лише у двох випадках: або відповідні норми включені до ЦК України (маються на увазі, зокрема, норми, що регулюють спільну власність подружжя), або в кодексі чи іншому джерелі сімейного або трудового права існує пряме посилання на цивільно-правові норми. Водночас слід зазначити, що об'єктивний поділ права на приватне та публічне не означає,

що ці галузі права відірвані, відгороджені «китайським муром» одна від одної. Самостійні за своєю природою та призначенням, вони, проте, разом утворюють єдину правову систему держави. Тому цілком припустимим є те, що скажімо, регулювання низки відносин цивільного права як приватного може бути підпорядковане нормам публічного права (наприклад, державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності, реєстрація правочинів щодо нерухомого майна, антимонопольне законодавство тощо) [3].

Традиційно не охоплюються предметом цивільного права України відносини між юридично нерівними учасниками. У зв'язку з цим до майнових відносин, заснованих на адміністративному або іншому владному підпорядкуванні однієї сторони іншій, зокрема до податкових й інших фінансових та адміністративних відносин, цивільне законодавство не застосовується, якщо інше не передбачено законодавством.

Розширеного тлумачення поняття цивільного права дотримується Європейський суд з прав людини (далі — Суд), який упродовж останніх тридцяти років поширює поняття «цивільні права» на окремі приватно-публічні права людини, захист яких впливає на майнові права цивільного характеру. Суд істотно розширив сферу застосування поняття «цивільне право», включивши до предмета останнього ще й деякі приватнопублічні відносини з пенсійного забезпечення і соціальних допомог. У вузькому розумінні цивільне право становить ядро приватного права. Рівною мірою обов'язкове для всіх юридично рівних учасників приватних відносин (осіб і публічно-правових утворень), воно є загальним приватним правом, положення якого зазвичай субсидіарно застосовуються до інших (спеціальних) галузей приватного права. Поряд із загальним приватним правом виокремлюються так звані спеціальні галузі, які особливим чином регулюють відносини з окремих видів діяльності або діють щодо конкретних груп осіб та/або відносин. До них належить, наприклад, сімейне право, яке об'єднує норми Сімейного кодексу України, інших актів законодавства, що регулюють сімейні відносини. До приватного права належать також трудове право як особливе право найманих працівників, господарське право, яке об'єднує норми Господарського кодексу України, Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» тощо, інші комплексні галузеві утворення у сфері регулювання ними приватних відносин — житлове, земельне, природоресурсне право. Дія норм ЦК України і законів, що його доповнюють (у сфері договірної і недоговірної зобов'язального права, речового права, сімейного права, спадкового права) поширюється на всі приватноправові відносини, однак лише тією мірою, в якій зазначені норми, що є загальними положеннями, не витісняються спеціальними приписами приватного права згідно з правилами колізії законів (вимоги спеціалізації, альтернативності, субсидіарності).

Цивільне право регулює на єдиних приватноправових принципах усю сукупність правовідносин між юридично рівними учасниками, зокрема і приватноправові відносини у сфері господарювання, використання природних

ресурсів та охорони довкілля, трудові та сімейні відносини. Тому поряд із визнанням цивільного права загальним приватним правом цивільне право слід розглядати тотожним приватному праву. У цьому контексті поняття «цивільне право» та «приватне право» слід вживати як однакові за змістом. Не випадково дореволюційні і сучасні юристи (Й. Покровський, А. Довгерт, М. Сібільов та інші) вважають ці терміни тотожними [4].

Отже, цивільне право і приватне право мають однакові предмет і методи правового регулювання. Будь-які складові приватного права (сімейне, земельне, спадкове підприємницьке тощо) охоплюються цивільним правом, оскільки мають своїм предметом відносини між юридично рівними учасниками, які регулюються на засадах диспозитивності.

1. Приватне право, юридична енциклопедія, ред. кол. Ю. С. Шемшученко. Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2013, с.87.

2. Цивільне право, підручник у 2 т. В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова 2017 р.

3. Кодифікація приватного (цивільного) права України, за ред. А. Довгерта., 2000.

4. Довгерт А. С. Сучасні приватноправові реформи в Україні з огляду на формування всесвітньоцивільного права. Доповідь на академічних читаннях 17 березня 2015р.

Мартиновський П.П.

*(Дніпровський національний університет
ім. Олесь Гончара)*

ПРАВОВІ ЗАСАДИ УКЛАДЕННЯ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Шлюбний договір є дуже давнім правовим інститутом, який закріпився ще з часів римського права, а вже с XVII століття набув нового етапу свого розвитку у Франції та Англії. На відміну від зародження інституту сімейних відносин та інституту шлюбу, які були закріплені в нормативних документах стародавніх часів, шлюбний договір є досить новим поняттям у сфері сімейного права та має вдосконалюватися й далі.

В нашій країні, поновлення інституту шлюбного договору було вперше застосовано у Кодексі про шлюб та сім'ю УРСР та потім у Сімейному кодексі України (далі - СК України). Шлюбний договір є одним з найважливіших нововведень національного законодавства у сімейному праві. Однак саме тому, що це національний інститут шлюбного договору порівняно молодий, він так і не набув особливої популярності в Україні, так як в нас збереглися норми вітчизняної моралі.

Також можна стверджувати що в нашій країні недостатньо знань про важливість такого договору, а саме про те, що шлюбний договір закріплює